50 ил үчүн о, аз иш көрмәмишдир

Шәһәримизин ән мө'тәбар консерт саланларындан бириндә – камера вә орган мусиғиси залында Бакы Мүасир Академиясынын хаһиш чалғы алətлəри кафедрасынын мүəллиф-тərəнә Мирзə Садыг Əсəд оғлунун (Сədыгчан) анадан олмасынын 150 иллийинə һəср етдиҝи "Сəслəн, тарым" мусиғи кечəси кечирилирди. Кечənин əсас иштирəкчиləри ону тərəнə Рамиз Гулийев вə оғлу Бүбүд адына орта ихтисас мусиғи үзə мəктəбинин шаһкарды, "Гонча-96" мусабигясинин лауреаты Əйүб Гулийев иди. Јүксək зөвг вə дүшүнчə илə тəшкил едилмиш бу кечənин ики истə'дадлы ата вə оғулун јарадычылығы "дөйүнү" də əдландырмаг оларды. Һəр Əмəкдар вə адына Азərбајчан Дөвлət Камера Орк е с т р и ə с ə б ə ј ү н ə м ə ш ə ј н а т ч ы л ы ғ ы н ə в ə р и л м и ш д и р. Һ ə р а т а н ы н ј а ш ы л ы ғ ы н д а в а в а ч ы л ы ғ ы н ə в ə р и л м ə с и н д ə, б а л а ҝ а б и р м и ш р а ф л а р б ə ш ə р а ф ə л ə р и н ə ш ə ј н ə т ч а к м ы ш о л м а с а ы н д ы р. Ч о х ə с ə л ə л а т д ы р. С и з и с ə к а м и л о м а ч ы л ə р с и н ə з! Өнсөнү! -- демишди.

Алманијадa Р. Гулијевин кəлишин һəр дəфə сəбирсизликлə кözləjирдиләр. Өзү бөјүк тəнгидчи кими гаршылајырды. Əсərləринə сонунчу сөзини о, Рамиз Гулијев үчүн лап мараглы олду. Бу дəфə бурада о, дөгма Бакы Мусиги Академијасынын мə'зуналарына, неч дөјərлəр, өз ел гызларына рəст кəлди. Алманијанын тамашачылары гарышсында консертлəр вərмиш вə артыг мүəјən нүфуз газанмыш пианочу Елнарə вə Самирə бачылары илə үнсијətдə олду. Мусиғичи гызлар Рамиз Гулијевин консертини дəфə да рəвајətləндирдиләр.

Тарда пианочун мушаһидəси илə нғ олунан Тофиг Гулијевин мəшһур "Гајтарə" əсəри алман тамашачылары мəфтун етди. Алманија–Азərбајчан чəмијətинин хəтти илə тəшкил олунан бу консерт һагғында Азərбајчанын Алманијадакы сəфирлијиндə хүсусі көмəк göstərилди. Јүксək сəвијədə кечən консерт һагғында јерли мəтбуатда да хəбər вərилди, Азərбајчаны мусиги, мədəнијət дијары адландырдылар.

Тарла бағлы вахты илə хејли сөз-сөһбət олмуш, һəрə өз өзүнүнкү кими гələмə вərмək истəмишди. Азərбајчан тарынын атасы сајылан мəшһур мусиги хадими Сədыгчан тахминən 1870-1875-ји илларда тар үзərиндə тəкмилləшмə иши апарарəг синə үстүндə чалынан јенни типли тар јаратды вə белəликлə də көрхəмли Азərбајчан тарзəни бүтүн чах-чевирлəри сон һəдəфə тары Азərбајчан мусиги алətи кими тəсдиг етди. Онда көрə də бу күнкү тарымызын сенинки динləнəндə ифачынын һансы бəлаһət вə сəрраст үчидјини, һансы мəктəбин дəвамчысы олдуғуну билмək вачибдир. Рамиз Гулијев халғын сенə ән'ənələrinə, улу Сədыгчанын һəр мəктəбинə өтпирамла јанашан сənətkardıр.

Мənim тарə бағлılығым, онун сəнətindən тəсəллüф етдиҝим үçün Сədыг Əсəд оғлунун мə'рüзəçисi, мüəллиф Гəдир Исхандəров мəшһур тарзəн Һəчы Məммədовун јетирмəси иди. Она көрə də хүсүсі ачвар тар сəси ешитмək, устадларын чалғысыны динləмək нəсибим олмушдур. Аллаһ онлара рəһмət еləсин. Бир-бириндən дүјүмүнə, үслубуна, рүһуна көрə фərqlənən бу сənətkarлары көрмək, онларла үнсијətдə олмаг мəндə тарə хүсүсі мараг өјətləndirмишдi. Она көрə də истə'дадлы тарзəнимиз Рамиз Гулијевин сənətkarlығына, онун тарла тəмасына ағы динləнчи кими јох, тар мусиғисинин пərəstişkarы кими бахырам.

Р. Гулијев тардан сөһбət дүшəндə дејир ки, һəч бир мусиги алəти тар кими бөјүк-бөјүлү, ширмаја көрхəмли дејил. Тар 12 сими илə там бир адəмин өһвал-руһијјəсини чатдыран сирли, сəзлу һəмдəмдир. Р. Гулијевин тарда ən чох сəвдијі вə өзүнү шаһ өсəри сајдығы "Сəкəн"дыр. Һəммүмүнün севдијинə, сирри, сөзу илə е'чазкар "Сəкəн"... Бу мүгам халғымызын ејнилə руһунə чох үјғундур. "Сəкəн"дакы гүссə, һəзəнлик мотивлəрини, шүбһəсиз ки, һəр алət өзүнəмəхсус кəдərлə, дүшүнчə илə чатдырыр. Тарын "Сəкəн"ы һəјəт фəлсəфəсидир. Бөјүк мүғəнниимиз Шөвкət Өлəкбərовунун "Сəкəн"ы инсаны өз гəдər өһтизаза көтирирсə, маһнə елə кəлир ки, Рамиз Гулијевин ифасындакы "Сəкəн"дə һəмин һəфəси, һəмин дүјүмү, һəмин һиссі дəвəм етдирир. Каш, мүгамлара һəммүмүс бəнд үрək јанғысы вə көврəкликлə јанашыб, мүгам хəзинəмизін бүтүн мусиги алətlərində һəссəсликлə горујуб сахлаја биләјдик.

Рамиз Гулијев гəрибə дүјүмə вə тарыны биләјинə тəбə етмəк гүвəсинə маликдир. О, Шərгин тар мəдəнијətинə, тар алəтинə Гərбин фəлсəфə үгдətилə бирləшдирир, чалғы вə ағыллы импровизə едир, өзкə мелодијасына дөрмə ширинлик гатғы. Сиəри, дејир Гərб нотлары мəнə алətlərə чəврилир. Јахуд тарын инчə, зəриф симлəри илə өзүнүн дөгма "Гərənфил"ини тəкчə мелодија кими јох, тəнə бір кəзалы нəлəси, үрək чырпынтысы кими сəсləнəдирир. "Гərənфил"ин лирик поезијасынын мəзмин мизрабла сетир-сетир чатдырыр. Вахтилə "бичə гərənфил" тəк налə гопарыдыса, индија тарда сəсləнən "Гərənфил" истər-истəмəз јəдə ал сərəсар шəнлидəримизин, гүрбанларымызын үзүнə сəпələнən гərənфилləрин инилтисинə чəврилир. Р. Гулијевин ифасындакы мелодик дил чох зənкin вə тəраваттəлидир. Өн əсəс чəһət də одур ки, Р. Гулијев чалғрын тəкчə һиссə гапылмыр, өсərин мəнтигини, ана хəттини көрələмир, ј'ни "ширин" чалмыг һесабына өсəрін башғалаја биләјдикмыр. Һəссəс вə дərin өлчүлү ифанын мüəəлиф ларын мусиги јарадычылығынын нəбəзинə тутə билир. Өсəрə гајғы вə өһтијатла јанашыр. Мусиги дөгиглијинə, өлчүсүнə, нəһəјət, тəмизлијинə ријајət етмək ифачынын өз мədəни сəвијəсинин дə ашкар олмасını олур. Бəлкə də елə бунə көрə Рамиз Гулијев мусиги ифачылығында чидјилилиҝдən, тəлəбкарлығдан сөһбət дүшəндə халг мусиғисинин кешијиндə дуран Бəһрəм Мансурову, "о тамам башға өлəмдір" дејəн өвəзсиз Өнсən Дадашову хүсүсі өфтихар вə өһтирам һиссі илə јад едір. Р. Гулијев чох кəзəл билир ки, мусəги милли үслубда чалмағын сирләриндән бири бөјүк Сədыгчан вə онун ардычылларынын мəктəбини өјрənмə, гиҝмətли хəзинə үстүндə јени зənкinликлə јаратмағдыр. Јени ифачылыг штрихлары гədəр ən'ənəvi чəһətлəрин үстүндə јарана бilər. Кечиш ифачыларын јолуну дəрindən өјрənмək тарзəн Рамиз Гулијевин бүкүнкү угурунун əсасыны гојмушдур. Ахы, тарымыз нə гədəр сədədірсə, бір о гədəр да назлы вə үрək истəјən бир чанлыдыр. Сизə гəрибə кəлмəсин, тар көркүн өмəк, зəһмətдən сонра мизраба тəбə олур, онунла дилə, нəфəсə кəлир, кəһ "Сəкəн", кəһ "Гајтə", кəһ да "Чənки" илə јашајır. Јəгин, чох адəм биллир ки, тарзəн бə'зən ифасы битирəнда хејли мүддət залы өз өтрафы көрмүр. Дизинин үстүндəки тар өзүндən дə чох ода галанмыш олур. Залдакы алғышлар тарзəн дүшүндүрүр, тары өсə сөјдүр. Тар јенə тарзəнин ону синəсинə сыхмасыны истəјір. Тар дилləнмək, чалынмаг, өшидилмək истəјір.

Тəзə башламыш 1997-чи ил Рамиз Гулијев үчүн ағы ил дејил. Јарым өсрлик өмрүнүн һесабат илидир. 50 ил үчүн о, аз иш көрмəмишдир.

Светлана РƏНИМГЫЗЫ